

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ – ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА АКТИВАТОРИ КОНКУРЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сергій Юшин
д.е.н., професор

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААНУ (Україна)

Леонардо да Вінчі сформулював імператив для майбутніх поколінь: «навчись зберігати здоров'я» [1, с. 20]. Основи законодавства України про охорону здоров'я (Закон України № 2801, 1992 р.) утвердили пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, зокрема створюючи необхідні умови для заняття фізкультурою (ФК), спортом. У Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми «Здорова нація» на 2009–2013 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України № 731-р, 2008 р.) наголошено на тому, що в Україні спостерігають стійку тенденцію до зниження рівня здоров'я населення України, що зумовлено низкою різних чинників, серед яких були виділені: відсутність суспільного усвідомлення цінності здоров'я нації та не сформована ефективна система стимулювання населення до збереження свого здоров'я; обмежена рухова активність (гіподинамія характерна для більшості людей працездатного та літнього віку і є причиною виникнення багатьох хвороб; лише 13 % українців мають необхідний фізіологічно зумовлений рівень рухової активності, тоді як у країнах ЄС – 40–60, а в Японії – 70–80 %). Серед важливих засобів подолання цих негативів ця Концепція пропонує залучення громадян України до регулярних занять ФК та спортом. Стаття 441 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Закон України № 1678, 2014 р.) також наголошує на тому, що заняття спортом та ФК – спосіб сприяння здоровому способу життя та загальному процвітання.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (№ 3808, 1993 р.), окрім власне спорту, виділяє масовий спорт (спорт для всіх), спрямований на забезпечення рухової активності людей під час їхнього дозвілля для зміцнення здоров'я, також ФК – спрямовану на забезпечення рухової активності людей для їхнього гармонійного, передусім фізичного розвитку та ведення здорового способу життя (ФК має такі напрями: фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація). Стаття 4 Закону № 3808 визнає ФК і спорт як пріоритетний напрям гуманітарної політики держави. Стратегія розвитку ФК і спорту на період до 2028 року (постанова Кабінету Міністрів України № 1089, 2020 р.) на перше місце

серед напрямів державної політики у сфері ФК і спорту поставила «фізично активну націю». Отже, пріоритетом сфери ФК і спорту на цьому етапі і на перспективу є забезпечення максимально можливого рівня здоров'я нації, що відповідає вимогам ст. 3 Конституції України, де здоров'я людини входить до переліку критеріїв найвищої соціальної цінності.

Автор цієї доповіді – майстер спорту СРСР (1964 р., № 41582). Він не став видатним спортсменом, але упевнений, що саме спортивна підготовка допомогла йому подолати численні перешкоди і складні ситуації на життєвих та кар'єрних шляхах. Пригадаємо відомий вислів імператора Марка Аврелія: «Мистецтво жити схоже скоріше на мистецтво боротьби, ніж танцю» [2, с. 40]. Тут доречна аналогія зі спортом і ФК: спорт – це ФК, доведена до граничних меж потенційних можливостей людини. Спорт – це перемога над собою заради перемоги над конкурентом, а ФК – перемога над собою заради збереження власного здоров'я. Безумовно, колишніх спортсменів не буває. Якщо вже подолано вікову дистанцію 70–80 років, то коли зранку систематично робити 100 присідань, то людина є фізкультурником, а якщо 1000 присідань, то вона відчуватиме себе спортсменом (із команди щлях тих, кому за»). Перефразуємо батька сучасних Олімпіад П. де Кубертена: «О спорте! Ти – життя!»

Спорт і цивілізацію можемо вважати синонімами. Загальновідомим є феномен стародавніх грецьких Олімпіад. Платон (за свідченнями його сучасників, був олімпійським чемпіоном з панкратіону: бокс + боротьба) визнавав користь для розвитку особи і державну доцільність спортивних змагань та підготовчих вправ (фізкультури) [3, с. 248]. Їхня мета, як казали стародавні римляни, – «*Mens sana in corpore sano*» (лат.: «Здоровий дух у здоровому тілі»).

Зокрема, І. Г. Песталоцці зазначав, що ФК всебічно діє на розумові сили дитини: увагу, пам'ять, комбінаторні здібності, силу судження, винахідливість [4, с. 291], тобто на ті якості, які у дорослому житті забезпечать кожному суб'єктові економічної діяльності суттєві конкурентні переваги. Також Р. Коллінгвуд вважав, що спорт є магичною частиною релігії джентльмена [5, с. 21], а Дж. Рескін підкреслював, що метою навчання є не набуття знань, а дисципліна розуму, щоб стати істинними джентльменами та освіченими людьми [6, с. 36]. Чому «джентльмен»? Так стверджує Х. Ортега-і-Гассет: усе, що джентльмен робить, він робить добре, у своєму житті він прагне здоров'я духа і тіла, тому саме ідеал джентльменства породив колосальне багатство і водночас сам був оснований на ньому: усі достоїнства джентльмена вільно розвиваються і процвітають виключно у межах потужної економіки [7, с. 203, 205].

Список використаних джерел

1. Винчи Леонардо да. Избранные естественнонаучные произведения / Ред., перевод В. П. Зубова. – М. : Изд-во АН СССР, 1955. – 1032 с.
2. Марк Аврелий Антонин. Размышления. / Пер. и прим. А. К. Гаврилова. 2-е изд, испр. и доп. – СПб. : Наука, 1993. – 248 с.
3. Платон. Законы // Платон Собрание сочинений в 4 т. Т. 4 / Пер. с древне-греч. – М. : Мысль, 1994. – С. 71–437.
4. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические произведения. В 3-х т. Т. 3. – М. : Изд-во Акад. пед. наук РСФСР, 1965. – 640 с.
5. Коллингвуд Р. Дж. Принципы искусства / Р. Дж. Коллингвуд; Пер. с англ. А. Г. Ракина. – М. 1999. – 328 с.
6. Рескин Дж. Лекции об искусстве / Дж. Рескин; Пер. с англ. под ред. Е. Кононенко. – М. : БСГ-ПРЕСС, 2006. – 319 с.
7. Ортега-и-Гассет Х. Размышления о технике // Избранные труды пер. с исп. – М. : Весь Мир, 1997. – С. 164–232.